

Psalm 137 en die beryming van wraakpsalms

H.F. van Rooy
Skool vir Bybelwetenskappe en Antieke Tale
Potchefstroomkampus
Noordwes-Universiteit
POTCHEFSTROOM
E-pos: Herrie.vanRooy@nwu.ac.za

Abstract

Psalm 137 and metrical versions of imprecatory psalms

This article discusses seven metrical versions of the imprecatory section of Psalm 137, two in Dutch (1773 and 1968), two in English (in the “Psalter hymnal” of the Christian Reformed Church and in “Sing psalms” of the Free Church of Scotland) and three Afrikaans versions (J.D. du Toit, T.T. Cloete and Lina Spies), looking at the way in which these versions treated this section. This is done in the light of recent research on Psalm 137, and especially the imprecatory section. In the literature questions are asked about the singing of this kind of psalm in the church, but also about the omission or softening of this part of Psalm 137 in the versions of Cloete and Spies. The choice of melody, the number of strophes used and the division of the contents of the psalm in strophes play an important role in determining most of the omissions or alleviations in the metrical versions. All seven the versions discussed took the imprecatory section seriously. The problems raised against these versions can be ascribed to these choices, and not to a deliberate attempt to circumvent the problem of such an imprecatory section. The version of Spies is the only exception, with the omission of the last line of the psalm.

Opsomming

Psalm 137 en die beryming van wraakpsalms

In hierdie artikel word sewe berymings van die wraakgedeelte van Psalm 137 bespreek, twee Nederlandse (1773 en 1968), twee Engelse (in die “Psalter hymnal” van die Christian Reformed Church en in “Sing psalms” van die Free Church of Scotland) en drie Afrikaanse weergawes (J.D. du Toit, T.T.

Cloete en Lina Spies), om te let op die wyse waarop die problematiese wraakgedeelte weergegee is. Dit word gedoen teen die agtergrond van die bestudering van Psalm 137, en in besonder die wraakgedeelte daarvan. In die literatuur is daar besware teen die beryming van sodanige wraakpsalms vir gebruik in die kerk, maar ook besware teen die weglating of versagting in die weergawes van Cloete en Spies. Dit blyk dat die keuse van melodie, die hoeveelheid strofes wat gebruik word en die indeling van die stof in strofes 'n belangrike rol speel in die bepaling van die meeste weglatings en byvoegings in die berymings. Dit is duidelik dat almal van hulle erns gemaak het met die wraakgedeelte. Uitbreidings en weglatings kan in die meeste gevalle toegeskryf word aan die keuses hierbo genoem, en nie aan doelbewuste veranderings nie. Die weergawe van Spies toon wel een doelbewuste versagting, heel aan die einde van die beryming.

1. Inleiding

Een van die besware wat teen die 2001-omdigting van die Psalms ingebring is, is dat dit nie reg laat geskied aan die sogenaamde vloekpsalms, of wraakgedeeltes in die psalms nie. Die saak het onder andere na vore gekom in verskillende beswaarskrifte teen die 2001-omdigting wat op die sinode van die Gereformeerde Kerke in Suid-Afrika (GKSA) in 2006 gedien het. In hierdie artikel gaan aandag gegee word aan die problematiek van die beryming van wraakpsalms, met besondere aandag aan Psalm 137. Die bedoeling is nie om 'n nuwe interpretasie van die psalm te gee nie, maar om die beryming van die wraakgedeelte te beoordeel. Om dit te doen, word eers aandag gegee aan die stand van navorsing oor Psalm 137, daarna aan die beoordeling van die wraakgedeelte van dié psalm, gevolg deur die bespreking van sewe berymings van die psalm, om tot 'n gevolgtrekking te kom oor die verskillende benaderings wat in hierdie verband gevolg kan word.

2. Stand van navorsing oor Psalm 137

Dit is onmoontlik om hier 'n volledige oorsig te gee oor die stand van die navorsing oor hierdie psalm. Aan die hand van drie onlangse bydraes gaan aangedui word wat die vernaamste sake onder diskussie is. Hierdie bydraes bied 'n goeie oorsig oor onlangse navorsing oor dié psalm, met uitgebreide literatuurverwysing. Die bydraes is geskryf deur Berlin (2005), Ahn (2008) en Becking (2009). Veral Ahn bied 'n goeie oorsig oor die onlangse bestudering van die psalm, sodat 'n volledige oorsig hier nie nodig is nie. Enkele opmerkings sal gemaak word oor die datering, genre en struktuur van die psalm.

Ahn (2008:270-271) gee 'n goeie oorsig ten opsigte van die verskillende standpunte oor die *datering* van dié psalm. Hy stem self saam met die meerderheidstandpunt dat hierdie psalm in Babel gedig is, kort na die wegvoering van die ballinge uit Jerusalem, ná die verwoesting van die stad. 'n Minderheid wil die psalm in Jerusalem dateer kort na die terugkeer uit die ballingskap. Ahn self (2008:274) dateer die psalm tussen 586 en 582 v.C., omdat die psalm nie 'n verwysing het na die gebeure van 582 v.C. nie, naamlik die dood van Gedalja en die vlug na Egipte, waarvan die psalm nie melding maak nie. Vir die doel van hierdie studie is uitsluitel hieroor nie so belangrik nie.

Berlin (2005:65) beskou hierdie psalm as 'n klaaglied oor Jerusalem. Alhoewel baie geleerdes hiermee saamstem, wys Berlin (2005:70) daarop dat sommige van die normale elemente van 'n klaaglied ontbreek. Daar is geen onmiddellike gevaar nie en daar is nie 'n bede om Israel te verlos of te herstel nie. Ahn (2008:271-272) het in die besonder aandag gegee aan die *genre* van hierdie psalm. Hy beskou dit self as 'n komplekse klaaglied van die gemeenskap. Volgens Berlin (2005:66) vra die psalm nie vir die heropbou van Jerusalem nie, maar vir wraak oor Edom en Babel. Die digter dink na oor hoe die gelowige kan bid noudat die tempel nie meer bestaan nie. 'n Loflied oor Jerusalem maak plek vir 'n klaaglied oor Jerusalem (Berlin, 2005:71).

Wat die *struktuur* van die psalm betref, bied Becking (2009:191) 'n goeie oorsig van standpunte. Die psalm word normaalweg in drie dele verdeel. Sommige geleerdes sien vers 4 as deel van die eerste deel van die psalm, terwyl ander die vers verbind aan die tweede deel, tot by vers 6. Almal sien wel die wraakgedeelte as 'n aparte onderafdeling. Becking (2009:192-194) onderskryf die verdeling in verse 1-3, 4-6 en 7-9, wat volgens sy ontleding van die struktuur 'n mooi patroon oplewer. Ahn (2008:276) neem vers 4 as deel van die eerste deel van die psalm, wat die vraag of die digter die Here se lied in 'n vreemde land kan sing, by die eerste deel insluit. Uitsluitel hieroor is nie belangrik vir die doel van hierdie artikel nie, omdat die wraakgedeelte in elk geval deur almal as 'n aparte eenheid beskou word. Dit is ook duidelik dat die wraakgedeelte hom rig op gebeure wat met die inname van Jerusalem plaasgevind het.

3. Beoordeling van die wraakgedeelte in Psalm 137

Ahn (2008:267) stel die algemene standpunt dat hierdie gedeelte een van die moeilikste tekste in die Ou Testament is. Die betrokke

gedeelte in die Psalm waarop dit veral gaan, is vers 7-9. Dit kan soos volg vertaal word:

vers 7: Dink, Jahwe, aan die kinders van Edom met betrekking tot die dag van Jerusalem,
hulle wat gesê het: ontbloot, ontbloot haar tot by die fondament.

vers 8: Dogter van Babel, jy wat verwoes sal word, gelukkig is hy wat jou sal vergeld vir dit wat jy aan ons gedoen het.

vers 9: Gelukkig is hy wat jou kinders gryp en teen 'n rots verpletter.

Becking (2009:195) beskryf die wraakgedeelte as 'n oproep gerig tot die Here om wraak te neem op Edom en Babel vir dit wat aan Israel gedoen is. Dit is 'n kort samevatting van die inhoud van die wraakgedeelte. Die vraag is egter hoe dit beoordeel moet word. Weiser (1962:797) oordeel dat die digter hom hier aan menslike emosies oorgegee het, en spreek sodoende eintlik 'n oordeel oor die gedeelte uit. Terrien (2003:865) noem die wraakgedeelte "a monstrous imprecation". Kloppers (2000:195) vra eksplisiet of 'n beryming van 'n wraakpsalm nog deur 'n Christelike gemeente gesing kan word. In hierdie verband verwys sy dan na Psalm 137. Dit is tog nie moontlik dat 'n Christen kan vra dat die vyand se kinders teen 'n rots verpletter moet word nie (Kloppers, 2000:196).

Bright (1977:234-241) bespreek Psalm 137 as een van die voorbeelde wat hy gebruik om die beginsels van prediking uit die Ou Testament te illustreer. Hy is iemand wat die gesag van die Ou Testament wil handhaaf, maar het wel 'n probleem met die wraakgedeelte. Bright (1977:234) wys daarop dat die wraakgedeelte uit die liedboek van sy kerk weggelaat is. Daaragter sit moontlik die gedagte dat hierdie gedeelte moeilik iets vir die kerk te sê het. Dit is vir hom (Bright, 1977:235) problematies. Sy oplossing vir die probleem is egter ook problematies. Hy sien die digter van die psalm as tipies van gelowiges deur die eeue. Die digter is iemand wat aan God toegewy is, maar wat nog in teologiese sin voor Christus leef. Die lied moet in die lig van die Nuwe Testament gelees word. In die lig hiervan sien hy die digter as 'n paradigma van die mens op pad na Christus toe (Bright, 1977:240); daarom moet die digter se haat veroordeel word, en is hy ook tipies van die mens aan wie die evangelie verkondig moet word (Bright, 1977:241). Bright se oplossing behou dus die psalm as deel van die psalmbundel, maar veroordeel dit wat na sy oordeel in die digter se houding en optrede verkeerd is. Anderson (1972:900-901) sluit hierby aan. Iemand wat vandag op militêre mag steun vir die beskerming van land en familie, kry ook te

doen met die dilemma van hoe 'n mens God in 'n sondige wêreld dien.

Becking (2009:199) wys daarop dat hierdie gedeelte soms ongemak veroorsaak, maar wil self nie die teenstelling tussen 'n God van liefde en 'n God van wraak handhaaf nie. Hy (Becking, 2009:200) wys daarop dat oorlogvoering in die tyd van die Ou Testament inderdaad baie wreed was. Hy stel dit ook duidelik dat dit nie die mense van Juda is wat self wraak wou neem nie. Hulle soeke na wraak is verbind aan geloof en vertrouwe in die Here. Die diepte van hulle bitterheid vind uitdrukking in die beeld van 'n harde rots (Becking, 2009: 201).

Ahn (2008:285) verbind die wraakgedeelte aan die verwoesting van Jerusalem in 587 v.C. Op hierdie wyse is die vergelding op die kinders van Babel verbind aan die dood van die kinders van Jerusalem aan die hand van Babel (Ahn, 2008:287). Ahn stem ook saam met die gedagte dat die wraak hier aan God oorgelaat word (Ahn, 2008: 288). Dit is nie die volk wat self die begeerte uitspreek om wraak te neem nie, maar hulle roep tot God om te vergeld. Broyles (1999: 480) wys ook daarop dat hierdie uitsprake uit die mond van mense sonder mag kom en nie van die maghebbers nie. Diegene wat dus om wraak roep, kan dit nie self uitvoer nie. Vir Terrien (2003:867) benodig hierdie gedeelte 'n eskatologiese herinterpretasie, waar Babel die simbool van oorlogvoering word. Die menslike soeke na wraak wat uit Psalm 137 spreek, mis vir hom die gedagte dat die wraak aan die Here behoort. Sy standpunt is dus 'n onlangse voorbeeld van hoe die probleem van hierdie psalm opgelos word vanuit duidelike kritiek teen die psalm.

Natuurlik moet 'n mens in die beoordeling van die gedeelte daarmee rekening hou dat die psalms poësie is, en dat 'n mens daarom, ook by 'n gedeelte soos hierdie, versigtig moet wees vir 'n letterlike interpretasie (vgl. Crenshaw, 2001:79). Allen (2002:309) wys ook daarop dat hierdie gedeelte van die psalm in ooreenstemming is met profetiese uitsprake van oordeel teen die nasies. Vos (2005:270) oordeel dat die psalm nie handel oor blinde nasionalisme of persoonlike wraak nie, maar dat God se eer die belangrikste oorweging is. Hierdie saak lê ook dikwels ten grondslag van die oordeelsuitsprake teen die nasies in die profetiese literatuur.

Daar is dus verskillende standpunte ten opsigte van die slotgedeelte van Psalm 137, van verwerping tot herinterpretasie. Diegene wat 'n negatiewe boodskap in dié psalm sien, sal, soos Kloppers, nie die psalm in 'n kerklike liedboek wil insluit nie, of andersins die gedeelte

bloot uit 'n beryming weglaat, soos gebeur het in die liedboek waarna Bright verwys. Diegene wat 'n positiewe boodskap soek, lê in die besonder klem daarop dat die digter nie vra vir persoonlike wraak nie, maar dat God gevra word om in te gryp.

4. Berymings van dié gedeelte

In verskeie beswaarskrifte wat voor die sinode van die GKSA in 2006 gediens het, het die saak van die beryming van wraakgedeeltes in die 2001-omdigting na vore gekom. So is beweer dat die omdigting oor die algemeen die verbondswraak van die Here verander, versag of weglaat (GKSA, 2006:641). In hierdie verband word daar dan na Psalm 137 verwys (GKSA, 2006:641). Dit is natuurlik so dat die beryming van die wraakgedeeltes in die psalms weerstand oproep het. Die weglating van die gedeelte van Psalm 137 waarna Bright verwys het, is een manier om die probleem te omseil. Die besware teen dié gedeelte kan egter ook meer direk gestel word, soos wat Kloppers doen. Diegene wat beswaar het teen die weglating of versagting van wraakgedeeltes in die beryming van psalms, rig hulle teen 'n praktyk wat wel in sekere kringe bepleit word. Die vraag is egter of dit ten regte van byvoorbeeld die omdigting van Psalm 137 deur T.T. Cloete en Lina Spies gesê kan word. Dit is teen die agtergrond van besware teen die beryming van wraakgedeeltes in liedboeke en die besware teen die 2001-omdigting dat 'n aantal berymings van die wraakgedeelte van Psalm 137 ontleed gaan word.

In die bespreking word gelet op die poëtiese verwerking van die wraakgedeelte van Psalm 137 in twee Nederlandse, twee Engelse en drie Afrikaanse weergawes. Die Nederlandse weergawes is die berymings van 1773 (*Psalmen*, 1917) en 1968 (*Liedboek*, 1996). Die Engelse weergawes is die berymings in die *Psalter hymnal* (1988) van die Christian Reformed Church van Noord-Amerika en die beryming in die bundel *Sing psalms* van die Free Church of Scotland (2003). Die drie Afrikaanse weergawes is in die Psalmboek (2003), naamlik die berymings van J.D. du Toit, T.T. Cloete en Lina Spies.

Die Hebreuse Psalm 137 is ingedeel in nege verse en bestaan uit twaalf reëls. Die wraakgedeelte waaroor dit in die besonder gaan, beslaan drie verse en vier reëls, dus een derde van die aantal verse en reëls. By die beoordeling van die verskillende berymings van die psalm sal ook daarop gelet word of hierdie relatiewe gewig van hierdie gedeelte in die beryming gevolg word. Die gegewens in hierdie verband is in die volgende tabel saamgevat.

Beryming	Totale aantal strofes (en reëls per strofe)	Strofes vir wraakgedeelte	Persentasie
Nederlands 1773	5 (6)	2 (12 reëls)	40%
Nederlands 1968	4 (6)	1 (6 reëls)	25%
<i>Psalter hymnal</i>	5 (4)	2 (8 reëls)	40%
<i>Sing psalms</i>	6 (4)	2 (8 reëls)	33%
J.D. du Toit	9 (4)	3 (12 reëls)	33%
T.T. Cloete	4 (8)	1 (8 reëls)	25%
Lina Spies	4 (8)	2 (16 reëls)	50%

Die relatiewe gewig van die wraakgedeelte in die verskillende weergawes hang ten nouste saam met die keuse wat gemaak is met betrekking tot die indeling van die stof in strofes. Indien die digter ses strofes gebruik het, twee per afdeling, kan die wraakgedeelte maklik een derde beslaan (twee strofes uit ses). Dieselfde geld vir nege strofes, soos by J.D. du Toit. Die lengte van die strofes maak natuurlik ook 'n verskil. Du Toit en die weergawe in *Sing psalms* gee dus dieselfde relatiewe gewig aan dié gedeelte as in die psalm self. Twee weergawes gebruik twee uit vyf strofes, naamlik die Nederlands 1773 en die *Psalter hymnal*. Die minste strofes vir die wraakgedeelte word aangetref by Cloete en die Nederlands van 1968, waar een uit vier strofes daarvoor gebruik word. Cloete se agt reëls vergelyk wel met die agt reëls van die *Sing psalms* en die *Psalter hymnal*. Die weergawe wat die grootste gewig aan hierdie gedeelte toeken, is die een van Lina Spies, wat twee uit vier strofes gebruik.

Die verskillende weergawes gaan voorts in kronologiese volgorde bespreek word. Die wraakgedeelte self kan op sy beurt in die psalm self in twee verdeel word. Die eerste gedeelte handel oor Edom (v. 7) en die tweede oor Babel (v. 8 en 9). Albei die gedeeltes beslaan in die Hebreeus twee reëls, maar die tweede gedeelte is effens langer, weens die omvang van vers 8. In die uitspraak oor Edom word gevra dat die Here aan die optrede van Edom met die val van Jerusalem sal dink. In die uitspraak oor Babel word eers in algemene taal die een gelukkig genoem wat Babel sal vergeld vir dit wat Babel aan Jerusalem gedoen het. In die heel laaste gedeelte word die een gelukkig genoem wat die kinders van Babel teen 'n rots sal verpletter. Ten opsigte van Edom word die Here gevra om op te tree, terwyl in vers 8 en 9 die een wat die vergelding sal doen,

gelukkig genoem word. In die beoordeling van die verskillende weergawes kan op hierdie drie elemente in die besonder gelet word.

Die Nederlandse weergawe van 1773 lui soos volg:

- 4 Gedenk, o HEER! gedenk aan d' Edomieten,
aan Salems dag, toen wij ons land verlieten:
Dien bittren dag, zoo vol van grievend leed.
Gedenk aan hen, die zoo ontaard en wreed
Nog zeiden, toen z' ons zagen overvallen;
Ontbloot, ontbloot ten grondslag toe hun wallen.
- 5 O Babylon! Wij zien eerlang u straffen;
Gelukkig hij, die u zal loon verschaffen,
Die u vergeldt al wat g' ons hebt misdaan.
Gelukkig hij, die u ter neer zal slaan.
Uw kinderen zal grijpen, o gij trotschen!
En wreedlijk verplettren aan de rotsen.

In hierdie weergawe word twee uit vyf strofes aan die wraakgedeelte afgestaan, met een strofe oor Edom en een strofe oor Babel. 'n Vergelyking van dié twee strofes met die oorspronklike gedig toon aan dat die digter veral in strofe 4 moes uitbrei, soos aan die einde van die tweede en vyfde reëls, en die hele derde reël. Die vierde reël is 'n herhaling van die inhoud van die eerste reël. In strofe 5 is daar minder uitbreiding, omdat die oorspronklike gedig meer stof bevat as ten opsigte van Edom. Uitbreiding kom wel voor, byvoorbeeld aan die einde van die vierde en vyfde reël. Babel word direk aangespreek, en nie as "dogter van Babel" nie. Wat egter wel duidelik is, is dat die wraakgedeelte sterk gestel is, met geen poging om iets daarvan te versag nie. Ten opsigte van Edom word die Here gevra om aan Edom te dink, terwyl ten opsigte van Babel die een wat die vergelding sal bring, gelukkig genoem word. Die kinders wat teen 'n rots verpletter sal word, word eksplisiet genoem.

Die weergawe van J.D. du Toit lui soos volg:

- 7 O Heer, vergeld aan Edom tog
die dag van Sions nood,
toe hul gesê het: Kom, ontbloot
dit tot die grond, ontbloot!
- 8 O Babel, wat verwoes sal word,
gelukkig prys ek hom
wat gruweldaad ons aangedoen,
weer op jou neer laat kom.

- 9 Jy wat in Sion vrou en kind
verdelg het voor jou knots –
gelukkig hy wat nou jou kroos
verpletter teen die rots.

In hierdie weergawe word die oordeel in twaalf reëls weergegee, met een strofe vir Edom en twee vir Babel, wat binne die opset van die melodie wat gebruik word, heeltemal in orde is. Wat in die oordeel oor Edom weggelaat is, is die oproep dat die Here aan Edom moet dink. Dit is vervang met die idee van vergelding. Dit is natuurlik waarvoor gevra word deur die oproep dat die Here aan Edom moet dink, maar dit maak eksplisiet wat implisiet in die Hebreeus is. In die gedeelte oor Babel word die twee belangrike elemente elkeen in 'n strofe weergegee, met strofe 8 wat praat van die vergelding en strofe 9 wat die kinders van Babel aan die orde stel. Soos by die Nederlands 1773 word Babel aangespreek, en nie die dogter van Babel nie. Omdat vers 9 in die Hebreeus relatief kort is, moes strofe 9 ook uitgebrei word. Die uitbreiding kom voor in die eerste twee reëls van die strofe, wat in aansluiting by die vorige strofes eksplisiet maak dat Babel ook die vrouens en kinders in Jerusalem gedood het. Hierdie weergawe van die wraakgedeelte gee dus die Hebreeus getrou weer, met kleiner weglatings en een groter uitbreiding.

Die liedboek van die *Afrikaanse Protestantse Kerk* (2005) bevat ook hierdie weergawe van die psalm. Die wraakgedeelte is op een plek gewysig, naamlik in strofe 9, waar die woorde “met jou knots” vervang is met “in jou trots”. Die wysiging raak een van die byvoegings in die beryming van J.D. du Toit. Die voordeel van hierdie wysiging is dat dit die onbekende woord “knots” vervang. Die byvoeging in die APK se weergawe sluit ook eksegeties aan by dit wat elders oor die hoogmoed van Babel gesê word, sodat die wysiging inderdaad meriete het.

Die Nederlandse weergawe van 1968 lui soos volg:

- 4 Gedenk, o Heer, de volken die ten tijde
van Sions val met wrede wellust zeiden:
Breek af, breek af, de fundamenteen bloot!
Gij dochter Babels, toegewijdt ter dood,
Heil onze wreker, heil hem die, o trotse,
Uw kinderen zal verbrijzlen aan de rotsen.

Hierdie weergawe is die kortste van al die weergawes wat hier bespreek word wat die hoeveelheid reëls betref. Die strofe word presies in twee gedeeltes om die twee volke wat vermeld word, aan die

orde te stel. By die eerste deel word die naam van Edom nie eksplisiet genoem nie. Verder word die inhoud van vers 7 goed weergegee. Wat die tweede gedeelte betref, slaag die beryming baie goed daarin om al die elemente van die Hebreeus weer te gee. Die frase “heil onze wreker” is ’n beknopte samevatting van die grootste gedeelte van vers 8, terwyl vers 9 goed weergegee word in die laaste een en ’n half reël van die strofe. Die drie elemente van die wraakgedeelte word dus in hierdie beryming baie goed en beknopt weergegee. Al wesentliche element wat verdwyn het, is die naam Edom.

Die weergawe in die *Psalter hymnal* (1988) is soos volg:

- 4 Remember, Lord, the awful day
violent Edom cursed your folk:
Babylon, break Jerusalem!
Raze to the ground, strip her away.

- 5 God give you evil for reward.
Blest be the one who brings your fall.
Babylon great – your seed be smashed!
Vengeance shall come from God our Lord.

Die digter het besluit om twee strofes vir die wraakgedeelte te gebruik, met een vir die gedeelte oor Edom en een vir die gedeelte oor Babel. Hierdie weergawe is daartoe geneig om dit wat implisiet in die oorspronklike is, eksplisiet te maak. Wat Edom betref, word die oorspronklike goed weergegee. Wat eksplisiet gemaak word, is dat Edom spesifiek vir Babel aangemoedig het om Jerusalem te verwoes. Verder is die oorspronklike effens uitgebrei, soos deur Edom *violent* te noem en deur aan te dui dat Edom God se mense vervloek het. Wat Babel betref, word die saak van die vergelding duidelik gemaak, asook die verplettering van Babel se nageslag. Die rots waarteen die nageslag verpletter sal word, word nie genoem nie. Wat in hierdie weergawe besonder merkwaardig is, is die laaste reël van strofe 5. Die uitspraak dat die vergelding van God sal kom, staan nie eksplisiet in die oorspronklike gedig nie. Dit is wel eksegeties verantwoord om te stel dat dit die bedoeling van die lied is, soos blyk uit die interpretasie van die psalm deur verskillende persone, waarna vantevore verwys is. Om dit eksplisiet te sê, kan egter ook beskou word as ’n poging om die probleem wat gelowiges soms met die wraakgedeeltes het, uit die weg te ruim deur duidelik te maak dat dit nie oor persoonlike wraak gaan nie, en dat die digter ook nie van plan is om self wraak te neem nie, maar dit aan God oorlaat. Die poging is dus wel verantwoord, maar dit is wel ’n vraag

of die betrokke reël nie beskou sou kon word as 'n korrektyf op die psalm nie.

Die weergawe van die gedeelte in *Sing psalms* (2003) is soos volg:

Lord, remember Edom's sin,
When Jerus'lem met its fate.
Tear it down! their voices cried,
Tear down every wall and gate!

Babylon, for all our pain
At your door destruction knocks.
Happy he who pays you back,
Throws your children on the rocks.

Wat by hierdie weergawe van die psalm gebeur, is dat in die kantlyn by elke strofe die verse van die oorspronklike gedig aangedui word. Daar is dus gepoog om baie na aan die oorspronklike te bly. By hierdie weergawe van Psalm 137 word dus by die voorlaaste strofe aangedui dat dit 'n weergawe is van vers 7, terwyl die laaste strofe 'n weergawe is van vers 8 en 9. Tog is die teks van die beryming nie altyd so naby aan die oorspronklike nie. Die dag van Jerusalem in die oorspronklike word weergegee met "When Jerus'lem met its fate". Dit is effens uitbreidend weergegee. Verder word daar na Edom se sonde verwys, en word gesê dat elke muur en poort afgebreek moet word, terwyl die oorspronklike na die stad as geheel verwys. Hierdie strofe illustreer baie goed hoedat die oorspronklike gedagtes kreatief in 'n digterlike vorm weergegee kan word. Wat Babel betref, moes die digter doelbewus verkort om die stof in een strofe te formuleer. So word die herhaling van "Gelukkig is hy" weggelaat. Die gedagte van vergelding en die verplettering van die kinders is egter duidelik weergegee. Hierdie strofe illustreer weer hoedat die oorspronklike verkort kan word sonder om iets wesenliks te verloor.

In die Psalmboek (2003) verskyn daar twee nuwe weergawes van die psalm, een van T.T. Cloete en een van Lina Spies. In die weergawe van Cloete word een strofe aan die wraakgedeelte gewy.

- 4 Wil, o Here, Edom straf.
Sion – breek sy mure af.
Laat dit op die aarde lê.
So is van ons stad gesê.
Babel, jy word straks beslis
oor ons lyding uitgewis.
Mag selfs vir jou nageslag
ook swaar vergelding wag.

In hierdie weergawe word die wraakgedeelte in net een strofe weergegee, met die helfte van die strofe aan Edom gewy en die ander helfte aan Babel. Ten opsigte van Edom word die Here gevra om Edom te straf. Dit maak eksplisiet wat in die Hebreeus implisiet is. Jerusalem word nie by naam genoem nie, maar daar word verwys na “ons stad”. Die vorige strofes maak dit wel duidelik dat dit om Sion (Jerusalem) gaan. Wat Babel betref, word die saak van vergelding duidelik aan die orde gestel. Die verwysing na die een wat dit sou uitvoer (“Gelukkig is jy”) word nie na vore gebring nie. Die gedeelte oor die kinders wat verpletter word, word saaklik gestel, naamlik dat die vergelding ook die kinders sal tref, sonder die verwysing na die verplettering teen ’n rots. In die geval van hierdie weergawe word die oordeel dus duidelik gestel, maar nie so direk soos in die oorspronklike nie. Weens die gebruik van net een strofe moes die oorspronklike ook effe verkort word. Die wegval van die verwysing na die instrument van oordeel as gelukkig kan waarskynlik hieraan toegeskryf word. Alhoewel die omdigting as effens versagtend beskou kan word, het niks wat wesenlik is, weggeval nie.

In die weergawe van Lina Spies (Psalmboek, 2003) word die gedeelte soos volg weergegee:

- 3 O, God, dat U oor Babel
u oordeel uit sal spreek:
Hy het ons heiligdomme
tot bouval afgebreek.
Van u altare is ons
deur sy geweld beroof,
ontneem ook van die sange
waardeur ons U kan loof.

- 4 Laat ook tog nou, o Here,
oor Edom reg geskied.
Maak die geweldenare
deur u bevel tot niet.
Gelukkig is diegene
Wat julle sal kasty
Na maat van al die smarte
Wat ons deur jul moes ly.

Van al die weergawes van Psalm 137 wat hier bespreek word, gee hierdie een proporsioneel die meeste aandag aan die wraakgedeelte, met twee uit vier strofes. In baie opsigte gaan hierdie weergawe 'n eie pad. Strofe 3 begin nie met 'n verwysing na Edom nie, maar stel Babel eerste aan die orde. God word versoek om 'n oordeel oor Babel uit te spreek. So maak hierdie weergawe eksplisiet wat in die oorspronklike implisiet is. God se oordeel word hierdeur baie sterk beklemtoon. Die vooropplasing van Babel plaas ook besondere klem op die oordeel wat juis daardie stad gaan tref. In die oorspronklike word in vers 8 daarna verwys dat die oordeel oor Babel verbind is aan dit wat Babel aan Jerusalem gedoen het. In Spies se strofe 3 word hierop uitgebrei, deur te wys op die vernietiging van die heiligdom en altare, asook die ontroof van die liedere, 'n saak waarna aan die begin van die psalm verwys word. Die vernietiging van die heiligdom, en by implikasie die stad, hou wel verband met die aanhitsing van Babel deur Edom, waarna die digter verwys.

In strofe 4 word aan die begin na Edom verwys, met die versoek dat die Here aan Edom reg sal laat geskied. Die oordeel oor Edom word duidelik uitgespreek, maar sonder 'n verwysing na die aanhitsing deur Edom, waarop die vorige strofe wel sinspeel. In hierdie strofe word Babel nie weer by die naam vermeld nie, maar dit is duidelik dat die gedeelte van reël 3-6 na Babel verwys. Eers word weer eksplisiet gemaak dat die Here gevra word om die oordeel te voltrek. Daarna word die "gelukkig is"-uitspraak gebruik ter inleiding van die menslike oordeelsinstrumente wat gestraf gaan word. Hier word ook 'n verband gelê tussen Babel se optrede teen Jerusalem en die straf wat Babel gaan tref. Wat egter in hierdie weergawe ontbreek, is 'n verwysing na die straf wat die kinders sal tref. Alhoewel die weergawe dus die meeste aandag gee aan die wraakgedeeltes van die weergawes wat hier bespreek is, is dit die een wat ook die meeste die wraak versag. Die saak van vergelding word goed aan die orde gestel, maar daar is geen eksplisiete verwysing na die verbryseling van die kinders teen die rots nie. Die geweldenare moet wel tot niet gemaak word en die oortreders moet gekasty word. Die oordeel is

dus duidelik, maar die besonderhede word nie in die volle omvang vermeld nie.

Wat duidelik uit die bespreking hierbo blyk, is dat die keuse van 'n melodie 'n belangrike rol speel in die vormgewing van 'n beryming. In aansluiting hierby is ook die indeling van die stof van die psalm in strofes belangrik. Slegs in die geval van een van die sewe berymings wat bespreek is, word twee keer die hoeveelheid reëls vir die oordeel oor Babel gebruik as die hoeveelheid vir Edom. Dit is in die beryming van J.D. du Toit. Die gevolg van hierdie keuse is dat daar ten opsigte van Babel aansienlike uitbreiding is, om die laaste strofe te vul. Strofe 9 is 'n beryming van vers 9, wat korter is as vers 8, met uitbreiding in die beryming 'n noodsaaklike gevolg. In die geval van al die ander berymings, behalwe dié van Spies, word ewe veel ruimte aan die oordeel teen Edom en teen Babel gegee. Die gevolg hiervan is dus óf 'n uitbreiding ten opsigte van Edom, óf 'n verkorting ten opsigte van Babel. 'n Uitbreiding ten opsigte van Edom kom voor by die Nederlands 1773 en 'n verkorting ten opsigte van Babel by *Sing psalms* en Cloete. In die geval van die *Psalter hymnal* en die Nederlands 1968 word die gedeelte oor Babel ook verkort, maar op so 'n wyse dat geen belangrike element van die oorspronklike verlore gaan nie. Die weergawe van Spies brei baie uit ten opsigte van Babel, maar laat die eksplisiete verwysing na die kinders wat teen die rots verpletter sal word weg. Sy kompenseer daarvoor deur die wandade van Babel eksplisiet te maak. Die laaste reël van die weergawe in die *Psalter hymnal* is die enigste geval waar dit eksplisiet gemaak word dat die wraak die Here toekom, wat teologies korrek is, maar wat moontlik ook 'n poging is om die verkeerde gebruik of verstaan van die psalm te voorkom.

Die berymings van Psalm 137 wat hierbo bespreek is, gaan almal van die vertrekpunt uit dat die volledige teks van 'n psalm berym moet word. Binne die reformatoriese tradisie is dit die algemene opvatting. Om reg te laat geskied aan die oorspronklike gedig, is dit waarskynlik ook die beste weg om te volg. Daar kan bloot volstaan word met die beryming van die teks soos dit is. Om die wraakgedeelte in sekere gevalle waar hiperboliese taal gebruik word, te versag vir die persoon wat nie met die plek van wraak in die Ou Testament op hoogte is nie, is wel aanvaarbaar. Die wraakgedeelte mag egter nie bloot weggelaat word nie. Die oplossing van die *Psalter hymnal* kan inderdaad goed wees om die goddelike wraak in die regte perspektief te plaas. Dit is 'n metode wat in toekomstige berymings in Afrikaans in gedagte gehou kan word.

5. Samevatting

In hierdie bydrae is sewe berymings van Psalm 137 bespreek om te let op die wyse waarop die problematiese wraakgedeelte weergegee is. Dit blyk dat die keuse van melodie, die hoeveelheid strofes wat gebruik word en die indeling van die stof in strofes 'n belangrike rol speel in die bepaling van wat die verskillende weergawes doen. Dit is duidelik dat almal erns gemaak het met hierdie gedeelte. Uitbreidings en weglatings hou in die meeste gevalle verband met die keuses wat hierbo genoem is. In een geval (*Psalter hymnal*) word 'n byvoeging gemaak, waarskynlik met die doel om die regte perspektief op die problematiese gedeelte te bied. Slegs die weergawe van Spies het die finale gedeelte meer versag as wat bogenoemde faktore sou kon bereik, alhoewel die saak van oordeel oor Edom en Babel duidelik aan die orde kom. Die kritiek teen hierdie weergawe hou nie voldoende rekening met die oordeel wat wel uitgespreek word nie.

Geraadpleegde bronne

- AFRIKAANSE PROTESTANTSE KERK. 2005. Psalms en gesange vir die AP Kerk. Wellington: Lux Verbi.BM.
- AHN, J. 2008. Psalm 137: complex communal laments. *Journal of Biblical literature*, 127:267-289.
- ALLEN, L.C. 2002. Psalm 101-150. Nashville: Nelson. (Word Biblical Commentary, 21.)
- ANDERSON, A.A. 1972. Psalms. Vol. 1. London: Oliphants. (New Century Bible.)
- BECKING, B. 2009. Does exile equal suffering? A fresh look at Psalm 137. (In Becking, B. & Human, D.J. Exile and suffering. Leiden: Brill. p. 183-202.) (Old Testament Studies, 50.)
- BERLIN, A. 2005. Psalms and the literature of the exile. (In Flint, P.W. & Miller, P.D. The Book of the Psalms: composition and reception. p. 65-86.) (Vetus Testamentum Supplements, 99.)
- BRIGHT, J. 1977. The authority of the Old Testament. Grand Rapids: Baker.
- BROYLES, C.C. 1999. Psalms. Peabody: Hendriksen. (New International Commentary.)
- CRENSHAW, J.L. 2001. The Psalms: an introduction. Grand Rapids: Eerdmans.
- FREE CHURCH OF SCOTLAND. 2003. Sing Psalms: new metrical versions of the Book of Psalms. Edinburgh.
- GEREFORMEERDE KERKE IN SUID-AFRIKA. 2006. Handeling van die nege-en-veertigste nasionale sinode. Potchefstroom: Administratiewe Buro.
- KLOPPERS, E. 2000. 'n Nuwe psalmomdigting in Afrikaans: uitgangspunte, beleid, probleme. *Hervormde teologiese studies*, 56(1):192-204.
- LIEDBOEK. 1996. Liedboek voor de kerken. 6de uitg. Zoetermeer: Boeken-centrum.

- PSALMBOEK. 2003. Die berymde en omgedigte Psalms en ander Skrifberyminge in gebruik by die Gereformeerde Kerke in Suid-Afrika. Wellington: NG Kerk-Uitgewers.
- PSALMEN. 1917. Het boek der psalmen, nevens de gezangen. Amsterdam: Nederlandsche Bijbel-compagnie.
- PSALTER HYMNAL. 1988. Psalter hymnal. Grand Rapids: Christian Reformed Church.
- TERRIEN, S. 2003. The Psalms: strophic structure and theological commentary. Grand Rapids: Eerdmans.
- VOS, C.J.A. 2005. Theopoetry of the psalms. Pretoria: Protea Bookhouse.
- WEISER, A. 1962. The Psalms. Philadelphia: Westminster. (Old Testament Library.)

Kernbegrippe:

liedboeke
Psalm 137
psalmberyming
wraakpsalms

Key concepts:

hymnals
imprecatory psalms
metric psalms
Psalm 137